

ascendere cui per singulos dies sacerdos ligna subicit ne extinguat. quia necesse est fidelis quisque ne in eo caritatis flamma deficiat in corde suo tam exemplum precedentium patrum quam sacre scripture testimonia congerere non desinat. nam quasi quedam fometa igni dare est in excitatio caritatis vel exempla patrum vel precepta dominice ministrare. Quia enim interna nostra nouitas ipsa quotidie huius vite peruersatio exetere scit ignis iste charitatis his adhibitis nutriendus est ut dum prosum se nostre extusis extenuat. per patrum testimonia et exempla reuiuiscat. Ignis enim iste in altari domini. id est in corde nostro non citius extinguit nisi solerter adhibitis exemplis patrum et dominicis testimonijs reparetur. **Beatus** autem illic subdit Et imposito olocausto desuper adolebit adipes pacificorum. nam quisquis in se habet ignem caritatis accendit semetipsum utique olocausta desuper imponit. quia omnem uicium quod in se male uiuebat exurit. Cum enim cogitationum suarum interna considerat et uitam reprobam per immutacionis gladium mactat in ara se sui cordis imposuit et ignem charitatis accendit de qua hostia pacificorum ad se redolebit. quia interna noue uite impignatio pacem inter nos et deum faciens odorem nobis suauissimum reddit. Quia uero eadem caritas in cordibus electorum inextinguibilis manet aperte illic subdit ignis est perpetuus qui nunquam deficiet ab altari. Nunquam ab altari ignis iste deficiet. quia etiam post hanc uitam eorum mentibus feruor charitatis interna quippe contemplatione agitur ut omnipotens deus quomagus cernitur. eo amplius diligatur unde necesse est ut ad corda nostra redeamus. discutiamusque omnem facinus. Et quicquid in nobis diuine rectitudinis regulam offendit accusamus ut apud districtum iudicem ipsa

nos accusatio excuset. In hoc enim mentis nostre iudicio tanto citius absolui mur quanto nos districtius reos esse tenemus nec ad hec agenda pretermittenda sunt ipsa quibus uacat quia ad hec agenda post huius uite tempora non uacant. uacue quippe non dicitur. neque enim erit ultra idcirco namque memoriam quod tunc non possumus negligamus. hec gregori. **Habemus** igitur per predicta quod omnipotens deus se diiudicantes non iudicat. se penitentes non punit sed saluat. et propter contra se dimissa relaxat. hec uero omnia per remedium fieri solent unde quilibet peccator quotiens lapsus fuerit in aliquod peccatum non tardet currere ad penitentiam bonum ipsa enim omni tempore ualens est ad purgandum corda peccantium. **Testatur** hoc beatus gregori. qui dicit. **O felix** lauacrum penitentiam quod totiens ualet ad purgandum quotiens eo indiget cor humanum. **La**uemus ergo peccatorum maculas in hoc salubri penitentiam lauacro ut mundari et purgati possimus peruenire ad auctorem uite et misericordie. **His** premisiis igitur de penitentia nunc de eius partibus est uidentium.

Incipit secunda distinctio primi libri malogranati. **Capitulum .I.**

Sciendum quod

partes penitentiam sunt tres uide licet contritio cordis confessio oris. et satisfactio operis. **Et** sunt iste tres partes quasi partes integrales secundum esse penitentiam perfectam. **Sunt** autem hec partes integrales penitentiam uidelicet contritio in animo confessio in uerbo. satisfactio in facto in quibus tunc penitentiam integralis cum peccator omnem mortalem culpam perpetrata et facto de se ferit et uerbo accusat et animo detestatur proponens nunquam iterare peccatum. his autem debito modo percurrentibus cum ab

soluōe facta ab eo in quo est ordo clauis ac iurisdicō. absoluit homo a peccato et reunitur ecclē et recōciliat xpo mediante clauē sac̄dotali. **Q**d aut̄ sint tres pres p̄nie sic oñditur. **P**̄ma em̄ est q̄dam spontaneū iudiciū in quo p̄teritio est quasi quedā citatio vbi seq̄tur rei apud iudicē spontanea p̄fessio de iud̄ sequit̄ emendatōis p̄ iudicē imposita solutio. **S**ed in hoc differt iudiciū fori a iudicio poli. q̄ ibi p̄fessio de iure damnat̄ et hic absoluitur. **A**lia est etiā sufficientia istarū p̄tiū. q̄ cū om̄e peccatū p̄mittatur corde v̄l ore v̄l ope iustū est vt ista curent̄ p̄trariū vt peccator culpā de se t̄st̄ animo verbo accuset̄ et facto puniat̄. **E**t sicut tribus modis offendimus deum. s. delectatōe cogitationis impudentia locutōis et supbia opis s̄m regulat̄ vt contraria cōtrariis curent̄ tribus modis appositis fatissamur. **Q**uia igit̄ peccando innocentiā p̄didimus restat̄ vt p̄ p̄niāz refoz mem̄. dicente br̄o hieronimo. **S**i q̄s innocentiā peccando corrumpit p̄nie remedio poterit reparare. **Q**uia vt ait ber. q̄d dñs nō imputare decreuit sic est q̄i non fuerit. **S**i ergo decreuimus innocentiā reparare et p̄sequens ianuā celi p̄niāz referare curemus vt nostra penitentia sit p̄fecta. **D**e qua dicit cris̄. p̄fecta p̄nia cogit peccatōrē om̄ia libet̄ sufferre. in corde cōtritio. in ore cōfessio. in ope tanta hūilitas. **H**ec cris̄. **Q**ue tunc veraciter corā deo p̄fecta d̄z si ipsam p̄niāz ad om̄ia loca in quibz peccauimus dilatamus. **E**t quia peccauimus in corde malis p̄sentendo in ore vana et turpia loquēdo in corpore crimina p̄petrando. ideo ad hęc tria loca p̄niāz extendimus ita videlicet vt cordi demus amarā p̄tritionē. **O**ri fidelem p̄fessionē. corpi penalē et aspectū fatiffactionē hęc tam diu cōtinuan

tes quousq̄ spiritus sanctus testimonium p̄bitat̄ spiritui nostro q̄ dimissa sint nobis peccata nostra. **E**t q̄ om̄ia peccata mortalia ab yno dō auertūt et ym̄gratie opponunt̄ et vnā p̄ncipalē recititudinem hominis peruertunt. **U**inc est q̄ ad hoc q̄ p̄nie medicamentum sit sufficienter ex suis p̄ribus integratū necesse est q̄ p̄nia habeat̄ de omnibus peccatis quantū ad p̄teritū de p̄petratis quantū ad p̄ns p̄ cessationem de p̄petrandis et quantū ad futurū p̄ppositum nunq̄ reciduat̄ v̄l in id v̄l in aliud genus peccati. vt totaliter sic recedendo a culpa p̄niāz diuina gratia suscipiat̄ p̄ quaz obrinet̄ remia omnia peccatōrū. sed q̄ in p̄ribus p̄nie cōtritio p̄imū locum tenet. ideo de ipsa tractanda est. **E**rgo s̄m yfidorū. **C**ōtritio est p̄pūctio et humilitas mentis cū lacrimis veniens de recordatōne peccati et timore iudicij. **I**te in tractatu de spiritu et anima de p̄pūctioe sic d̄z. **C**ompūctio est q̄n ex p̄sideratione malozū suoz cor̄ interno dolore tangitur. **I**tem s̄m dictū ioh̄anis abbat̄is. **C**ōpūctio p̄prie est dolor aīme non elatus nullā sibi p̄p̄i p̄solatōz p̄bēs solā q̄ suam resolutōnē ymaginās om̄ibz hōz̄is. et cōsolatōem dei p̄solantis sic aquā frigidā expectans. **C**ōtritio etiā a magistris sic diffinit̄. **C**ōtritio est dolor voluntarie assumptus pro peccatis cū p̄posito p̄fitēdi. **P**ro cuius intellectu sciendū q̄ sicut in naturalibz durum d̄z quod nō cedit tractatū. hoc autem frangi d̄z q̄n p̄ aliquod fortius in pres magnas diuidit̄. **C**ōtritio vero q̄n totaliter in minimas pres diuidit̄ vel regreditur et quasi annihilat̄. **A**tra methaphorice cor̄ hominis durum dicit̄ q̄n diuine inspiratiōi quasi manū se tangenti nō cedit sed obuiat. dum i affectu peccati moratur. **F**ragi vero cū

a proposito respiscere incipit quis non totaliter puerat. Ceteri vero qui affectus peccati sunt omnem sui partem in eo totaliter destruitur et hoc fit quando voluntas perfecte ab effectu peccati respicit unde talis respitio dolor quidam est. ideo pro dolore tanquam per genus essentialiter diffinitur. addit autem voluntarie sumptus pro peccatis et hoc puenit contritioni pro ut est actus virtutis. Sed ut est pars sacramenti sic oportet ut addatur aliquid in compensatione ad alias partes et ideo superadditur cum proposito restituendi et satisfaciendi. Et sciendum quod est differentia inter contritionem et attritionem. **B** Attritio dicitur accessus ad perfectam contritionem unde in corporalibus dicuntur attrita que aliquo modo sunt similita sed non perfecte. sed contritio dicitur quando omnes partes sunt simul recte per divisionem ad minima. Et ideo attritio in spiritualibus significat quandam displicentiam de peccatis commissis. Contritio autem perfectam displicentiam. **C** Utrum autem requiratur contritio de omni peccato actuali et mortali. Pro illo sciendum quod in omni peccato est actualis auersio voluntatis a deo ad peccatum. et ideo cum contraria contritione curentur oportet quod in omni remissione peccati mortalis sit actualis auersio a peccato ad deum. hoc autem auersio appellatur contritio. Purificatio enim voluntatis manentis in peccato non tollitur nisi per fractionem voluntatis omnimodam que appellatur contritio. et ideo contritio est necessaria in omni peccato mortali. **D** De peccatis autem oblitis. si oblitus est homo totaliter sufficit contritio generalis quam autem in parte recolit debet conari ad recordandum et dolendum in speciali quod si non potest sufficit contritio generalis. Sed ad hoc quod homo non potest recolere peccatum nisi solum de peccato oblitio debet dolere in genere. sed etiam de obliuione eius de

bet dolere que ex negligentia contingit. Debet etiam homo dolere simul de omni peccato commissio quia vnum sine alio non relaxatur. ideo contritio propter est habenda de singulis. Testatur hoc beatus augustinus sic dicens. Remittentem oportet simul dolere de omni crimine. hoc est dispositio immediate ad gratiam. nam dolere de vno peccato sine alio non sufficit ad salutem. **E** Unde quilibet peccator qui sentit se viciose fecerit sordidatum per medium penitentiam. et primo per contritionem ac per puncturam cordis studeat sua facinorosa emendare. nam anima illecta malis moribus amittit de corem virtutum quem non potest recuperare nisi per penitentiam lamentum. hoc est contritione vera. quod nunquam peccatum dimittitur nisi homo per interiorum dolorem preteratur. de hoc dicit beatus hieronimus. nulla vnum culpa remittitur ob quam homo non alia amaritudine aut tristitia anxiosa. nam tunc peccatorum salus veraciter incipit. ut dicit hugo de sancto victore. quando veraciter per delictis ingemiscit. quod amaritudo cordis siue gemitus qui assumitur pro peccatis mentem purgat et deus misericordem ac placabilem reddit homini. probatur hoc beatus sic. d. Amaritudo cordis mentem purgat. angelos letificat. deum placat. Et remigius. Tunc nimis misericors est ipse deus dum noster ob culpam animus tristis sibi in et fuerit et molestus. Item de eodem beatus ambrosius. Quis ambigit quam misericordia permitteris hominis oculos sibi viciose lenter attrahat peccatoris. Et quod deus cor contritum et humiliatum non despicit. ideo assumamus veram cordis contritionem et contritionem amaritudinem qui per voluptates et carnalia desideria a deo discessimus. Ad hoc hortatur nos beatus augustinus sic dicens. Non sint in nobis ficta sua spiritia et simulata. sed cum ingenti siti fructum deamus adhibere remedia preteritis peccatis ut semper solliciti simus cauendo

Liber .I. Dist. II. Ca. I.

de futuris. **D**ñs em̄ noluit in mundo
p̄sperari s̄z grauiā pari vt nobis oñ de
ter qui p̄ delectatōez cecidimus cū q̄n
ta amaritudine redire debeamus. h̄c
aug. **S**z sunt nōnulli q̄ in mltā
sunt facinora p̄lapsi nec tñ vt decet p̄
suis excessibz p̄pugunt quibz necesse est
vt supplicia reproboz ac gloriā b̄tōz
babeant p̄e oculis cordis vt possint ad
p̄mā p̄pungi. Ad hoc faciendū b̄tōz
tur b̄tōz greg. sup̄ ezechiele exponēs
illud. Et scripte erant in libro lamēta
tōes in carmē q̄ sic dicēs. Lamenta
tōes videt. Quia ibi scripta est p̄mā
p̄tōz Carmē vero q̄z p̄nūciant gau
dia iustoz. vt at q̄z illic expressa est dā
natio reproboz. vt q̄z peccata peniteas
als p̄mas lege q̄ in hoc volumē scrip
ta sunt lamenta. Risus vester in lucrū
puerit̄ q̄ gaudiū in merorem. Et rur
sum miseri estote q̄ lugete. vt aut̄ de p̄
missiōe gaudiū seq̄ntis hylarescas q̄z
nosce scripta esse carmīa laudis eter
ne. Beati qui h̄itant in domo tua dñe
in seculū sc̄i laudabūt te **S**z si adhuc
p̄nti sc̄o mēte teneris adhuc terrenis
voluptatibz delcāris si amare nō potes
gaudia eterna q̄ audis. cognosce q̄ in
hoc volumē q̄z scriptū est atq̄ p̄ ip
sum ab aīmo p̄ timore expelle q̄z dili
gis vt possis ex iudicio carmen amare
q̄z legis. ibi quippe dānatis dicitur.
Discedite a me maledicti i ignē eter
nū qui patus est dyabolo q̄ angelis e?
In hoc quippe volumē cuncta q̄ edifi
cāt oīa que erudiūt scripta p̄t̄nēt. pec
casti q̄ iā te penitet illicita p̄petrasse vt
ad agendā p̄mā docearis ibi inueīs
lamēta. si p̄ celestīū gaudiōz mentē te
leuare desideras ibi ad p̄solatōem tuā
inuenis carmen. **S**ibz q̄ mala p̄petra
sti q̄ hoc te p̄petrasse nō penitet s̄z cerui
cē mēt̄is erigis ad nullaz p̄mē lamēta
tōem inclinatis nulla celestīū gaudīo

tū expectatōne corrigaris velis nolis
audies scriptū esse **V**ere his quos nec
timor ad p̄mā humiliat nec spes ad
supna p̄mia exaltat dānatōis sue iā
tunc penā p̄spiciat. q̄ sine excusatōne
in eternū supplicīū cadat. **Q**uid agen
dū est iḡt miseris nobis nisi vt euiḡ
lemus ad hui? volumis v̄ba que nos
egisse memimus d̄fleamus vt p̄ lamē
ta p̄mē p̄ueniamus ad carmē vite ne si
affligi modo p̄p̄māz nolumus vt possi
modū sine fine sentiamus. nec nos no
strozū vulnerū multitudo in despatio
nē deprimat q̄z maior est p̄mā medici
q̄z magnitudo languoris n̄i. **Q**uid eī
est q̄ ad salutē repare nō possit qui po
tuit ex nibilo creare. h̄c greg. **G**

Ne ergo p̄tingat nos p̄ nostris reati
bus sustinere eterna tormenta. timeas
mus futurū dei iudiciū sup̄ nos q̄ p̄ fle
tus ac lamenta iniquitates p̄petras
diluerē studeamus q̄z electi agere nō
cessant. q̄z p̄ p̄ntem p̄ritōem ac lacri
marū effusionē se euadere eterna sup
p̄licia nō dubitant. **D**e hoc tractat bea
tus greg. sup̄ ezechielem sic. **D**. Redē
ptoz iḡt humani generis cū appuerit
iudex speciosus iustis terribilis erit in
iustis. **Q**uē em̄ mansuetū aspiciēt ele
cti hunc eundē pauidū atq̄ terribilez
cōspiciēt reprobi sed hūc ideo tūc ele
cti terribilē non videbūt. q̄z modo ter
rozē illius cōsiderare non cessant. stu
diosi em̄ cōsiderant q̄z terribilis ad iu
diciū veniet culpas antea ctas d̄flēt
im̄nētes declinant panozē illius quo
tidie ante mentis oculos ponūt q̄ quā
do tremendus appareat sine cessatōne
suspecti sunt atq̄ quotidie agunt peni
tentiā. ne quando venerit p̄mescant.
Ne cesse ergo est vt peccata admissa cū
viuimus d̄fleamus. in assiduis em̄
fletibus in quotidiana nostra p̄mā ha
bemus sacerdotes in celis qui interpel
i. iij.

lat pro nobis. De quo pro iobānem dicitur
Si quis peccauerit aduocatum habet
 mus apud deū patrū ihesum christum
 iustū et ipse est propitiatio pro peccatis nos-
 tris. Ecce exultat animus cum aduocati
 nostri potentiam audimus sed exultatione
 nostra iterum remordemur. quia ipse qui
 nobis aduocatus est iustus dicitur. nos enim
 causas iusticie non habemus. iustus ad-
 uocatus iniustas causas nullo modo susci-
 pit nec verba dare pro iniusticia possentit
¶ Quid ergo agimus fratres mei? Sed
 ecce occurrit animo quid agamus mala
 que fecimus et desileamus et accusemus?
 Scriptum quippe est iustus in principio
 accusator est sui. quilibet enim peccator
 conuersus in fletibus iam esse iustus in-
 clinat cum cepit accusare quod fecit. Cur
 enim iustus non sit quia contra suam iustici-
 am per lacrimas seuit. iustus ergo aduo-
 catus noster iustos nos esse agnoscet in
 iudicio. quia nosmetipsos et cognosci-
 mus et accusamus iniustos. non ergo
 in actibus non in fletibus nostris sed in
 aduocati nostri allegatōibus confidamus
 hec greg. Ecce patet quod fructuosa sit et
 salubris sit superius accusatio et lacri-
 marum effusio. Sunt autem nonnulli qui
 quidem peccata confitentur sed ea desilere con-
 temnunt. Electi vero non solum sua facinor-
 a confitentur sed ea que nequiter perpetr-
 uerunt fletibus diluunt atque de ingrati-
 dine pro beneficiis sibi a deo collatis
 seipos reprehendunt ac per lacrimas puni-
 unt. de talibus beatus greg. viij. mor. sic
 dicit. **¶** Sciendum quoque est quod sepe
 reprobi peccata confitentur. sed flere con-
 temnunt. Electi autem culpas suas quod
 verbis confessionis aperiant districte
 animaduersionis fletibus insequuntur.
 Sed qui mala quidem que perpetravit
 insinuat sed flere que insinuauit recu-
 sat quasi subducta res vulnus tergit
 sed foris perit medicamentum vulnere non

appone. Confessio igitur a vocali est ne-
 cessaryt merito excutiat. ne vulnus pro-
 ditum sed neglectum quo licentius iam
 humanam noticiam tangitur deterius pu-
 rescat. Quo contra per psalmistam dicitur.
¶ Iniquitatem meam ego annuntiabo et
 cogitabo pro peccatis meis. Pro non
 ciando etiam occultum iudicium tergit co-
 gitando autem quid aliud quam medicame-
 tum vulnere appone. Sed afflicte menti
 et sua solite damna cogitanti rixam
 semetipsa oritur contra semetipsam. nam
 se ad lamenta penitus instigat occulta se
 increpatione laniat vel dilaniat. Unde
 apte per iob dicitur. Confabulabor cum ama-
 ritudine anime mee. pauore namque diuini
 iudicij afflicti dum quedam malege-
 sta plangimus. ipsa nostre via amarit-
 tudinis ad discutiendas vigilantius
 excitati alia etiam in nobis que ampli-
 desileamus inuenimus. nam sepe quod for-
 tentes lauit fletibus subtilius in note-
 scit et afflicta mens certius inuenit ma-
 lum quod fecerat et nesciebat eius rixam sua
 verius aperit quantum a veritatis pace veniat
 nit. Succrescens quippe amaritudo pe-
 nitentie recedenti cordi importuna
 ingerit illata que permittit. Districtum con-
 tra hoc iudicium ostendit suppliciorum minas
 incurrit pauore animam ferit pudore con-
 fundit motus illicitos increpat quies-
 tem noxie securitatis turbat que ei bona
 perdit perulit. que ipse bonis ipsius ma-
 la respondit enumerat quod iure ab eo con-
 ditus quod gratuite nutritus quod perditio-
 nis gratia vocatus quod sepe ipse vocatus noluit
 quod vocatus misericordia ut furdum hunc remitte-
 re quod desperit quod petores suum supra gra-
 tiam perempta dereliquit. Cum igitur affli-
 ctam mentem modo per replicatōem donorum
 dei modo per improbia actionis sue tanta
 seueritate increpat habet in corde iusto
 rum amaritudo anime lignam suam que tan-
 to eis subtilius loquitur quanto interiorius

audiatur. quiavis doloris que pctā sin-
gula reputās torpentē animū ad lamē-
ta excitat quasi ad deū verba pfabulati-
onis format. in quibz semetipsum cor-
rectus inueniat. et ad sui custodiā solli-
citor exurgat. hxc greg. **R**edē-
teranda est ergo nobis valde cōtritio
siue ppūctio lacrimarū. qz fm beatum
cyprianū. nulla est medicina prestāti-
ora aīma qz deuota effusio lacrimarū.
nam absqz ppūctōe et fletu nō remittit-
ur pctm̄. Teste hugōe qui dicit. Absqz
fletu et lacrima nequa qz remittit ipsa
culpa. Qui vero ob culpā lacrimatus
nō fuerit. lacrimae expō eternaliter ne-
qua qz erit. Magnā emz virtutē hnt la-
cime. delent quippe culpā et extinguit
gelxnnā. vñ bern. **Q**ntavis est in la-
cimis que oēs abluūt culpā extinguit
gelxnnā. flectūt snīam. Et beatus aug.
Una lacrima de puro corde procedēs
totū ignem inferni extinguit. hxc aug.
Sciendū etiā est qz vestis innocē-
tie pcepta in baptisate p pctā mor-
talia sordidat et ppōis eterna damna-
tio incurrit. sed p lacrimarū effusioez
ipsa vestis que p peccatū maculata fue-
rat abluif ac mūdatur. de hoc cris. sup
illud psalmi. Fuerunt michi lacrimae
mee et dicit. lacrimae sunt que celum
pulsantes. expellūt crimina et psciam
deoznant sonent in ore pñe hba. et mo-
nent verba in pctōre pietatis veniam.
implet caput aqua. tumescunt oculi.
irrigant gene. decurrūt riuuli et deus i-
dulgentiarū mentē ex hylarat lacrimae
sunt que reconciliant deū a pctis redi-
mūt aīam et sanāt languores. eius sor-
tentē aīme vestē lacrimae lauāt et dant
illi remissionē. Item dicit. Sicut ve-
hemens ymber cū prorūpit fit serenitas
sic lacrimis effusis apparet tranquillitas
et perit caligo reatum et sicut per
aquā et spiritum sic p lacrimas et cōfes-

sionē de nouo mundam. hxc cris. **E**
Ecce quō per ppūctionem et gratiam
lacrimarū vestis innocentie p peccatū
sordidata mundat ac reformat. dñs
namqz ipsas lacrimas de corde prito
effusas pro baptisate reputat. Teste
ysidoro qui dicit. Lacrimae penitentū
apud deū pro baptisate reputantur.
Quia misericors dñs patet est nobis
peccata pccere et pñam nostrā ad inno-
centiā deputare si p lacrimas renasci
studeamus. De quo dicit beatus greg.
Libenter obliuiscit deus qz nocētes su-
imus patet est nobis pñam nostram
deputare ad innocentiam si inquinati
post aqz salutis renascim̄ ex lacrimis
hxc greg. Et nisi om̄s dñs ex sua benig-
nitate remediū penitentiae ppūctionis
ac lacrimarū effusionē hominibus. pui-
disset raro aliquis saluatus fuisset. qz
sicut baptisatus abluif a pctō origina-
li et auictis pperratis sic prito siue cō-
pūctio et aqua lacrimarū purgat a ma-
lis criminibus post baptisatū pmissis
restat hoc iohēs abbas montis synai et
tractatu de. xxx. gradibz sic. d. Luctus
seu lacrimarū fons maior est supra ba-
ptisatū baptisatus pstitutus lz quē ad
modū presuptuosus si ex pte quod dicit
eo qz ille quidē ab īgēncis nobis et an-
te patris malis est purgatorius. iste
vero postea patrorū. Et illū quidem
puuli om̄s suscipiētes sordidauimus
p hūc vero et illū repurgamur. Qui nō
si ex dei benignitate hominibus datus fu-
isset raro vel difficulter inuenirent qui
saluari fuissent Et quidē suspiria et me-
sticia ad dominū clamāt. que vero ex ti-
more sunt lacrimae intercedūt. Que ve-
ro sanctissime charitatis supplicatōez
acceptā deo nobis declarant. Sicut nō
ita nihil ei sicut risus contrariatur de-
tinens beatam sancte compunctionis
i. iiij.

gaudentē trifficiam ⁊ ne desistas ab ea
 opatiōe que in ipsa est quo vsq; cū cōfi
 dentia subleuata ab his p̄tereuntib; ⁊
 et mundū te cristo cohibeat. **E**sto ergo
 merens absq; amore oñsionis ad tuū
 cor inquisitionē faciens seu agens. ti
 ment em̄ merorē demones sicut latro
 nes canes. **N**on est nobis ad p̄ns. o
 amici in his que sunt ad nuptias puo
 catio. **O**m̄io igit qui vocauit nos nūc
 in his ad p̄ns ad luctum vtriq; vocauit
 Quicūq; in luctu incessabili s; deum
 graditur iste diē festū agere quotidie
 non quiescit. **Q**ui vero corporaliter diē
 festum agere non desistit. hunc luctus
 eternus suscipiet in futuro. **N**ō
 est in carcere gaudiū his qui iam sen
 tentiā receperūt ⁊ non est veris mona
 chis gaudiū sup̄ terrā. **E**sto ergo tam
 q̄ rex altus in corde tuo in humilitate
 sedens iuberi sin vade ⁊ vadit ⁊ dulci
 luctu veni ⁊ venit ⁊ suo nostro tyrāno
 corpi fac hoc ⁊ facit vnde etiam si ma
 gnas ⁊ altas aliq; p̄uersiones exequi
 mur cor aut merens nō possidemus ip
 sas q̄s vanas existimemus. **O**portet
 em̄ ⁊ vere optet post lauachrū iterū in
 quinos igne p̄pūctōis ⁊ misericōdia dei
 suas ipsoꝝ manus ab inquinamento
 pictis abstergere. non aut inculpabim̄
 o amici in exitu aīme aut inquireretur a
 nobis quare non fecerimus mirabilia
 sed nec q̄re nō theologisauerimus nec
 q̄re p̄templariū nō fuerimus s; ratio
 nē om̄ino dabimus deo. q; p̄m̄am nō
 egerimus ⁊ q; humiles nō extiterim; ⁊
 et q; indefinēter nō luxerimus. **H**ec iō
 hānes abbas. **D**e virtute etiā istarū
 lacrimarū dicit rabanus sic. **L**acrime
 humide nature sunt vt sordes anīe ab
 luāt ⁊ pditū bap̄tismū restituāt. false
 vt fluxum carnis restringant. calide vt
 frigus torporis excutiāt. clare vt lacri
 mantē ad eternā claritatē p̄ducāt. **H**ec

rabanus. **E**t sicut p̄ vitā viciōsam d̄s
 effugatur a corde sic lorū p̄ a quā lacri
 marū iterū ad cor renouatur ⁊ efficit
 homo habitaculū dei. **D**e hoc dicit bea
 tus bern. **C**or fonte lacrimarū missiōe
 bap̄tismū d̄s adoptatum. **H**ec bern. **H**ec
 etiā aqua anīas que erāt sponse x̄pi. s;
 p̄pter sordes pctōꝝ repudiate a ma
 culis p̄vicia p̄tractis abluit ⁊ deo spon
 sam acceptā reddit. **D**e quā dicit br̄s
 augu. **A**qua lacrimarū balneū est quo
 abluantur sordes vt fiat celestis regni
 sponse. **H**ec ille. **N**am vita pctōꝝ deo
 indigna esse nō p̄t que sordes p̄ peccā
 tū p̄tractas p̄ cordis p̄pūctionē ⁊ fletū
 lauare studet. **D**e hoc dicit beatus gre.
 tāto nāq; ampli; pcti rubigo p̄sumit
 q̄to pctōꝝ cor cū magno caritatis ig
 ne de cremat. **A**d vos igit fr̄es oculos
 mēt̄s reducite q̄cūq; vos i adolefētia
 q̄cūq; i iuuetute deliq̄sse mem̄istis re
 flete. morū op̄e q; maculas lacrimis
 tergite. **E**cce ad recipiendos nos sup̄
 ne pietatis sinus ap̄itur nec maculosa
 in nobis vita p̄remittitur p̄ hoc em̄ q; in
 quinationē phor̄escimus interne ias
 mundicie recordamus. **R**euerentes
 nos d̄s clemēter amplectif. q; pecca
 torū vita indigna ei iam esse nō p̄t que
 fletibus lauat vnd̄ vnusquisq; nēm ad
 p̄m̄e lamēta recurrat dū flere ante per
 cussionē vacat. **H**ec grego. **A**d
 exhortatōem igit huius sanctissimi vi
 ri ad lamenta p̄m̄e ēcurramus dū tem
 pus vacat i hac luce sumus ⁊ nostras
 iniquitates ⁊ pctā per lacrimas dilua
 mus. **A**d hoc faciendū monet etiā ab
 bas effrem omelia. iij. cū dicit. **Q**ui
 cūq; d̄no peccauerit modo dum tem
 pus est hominū vitam amittere aut re
 nere desleat incessanter vt p̄ lacrimas
 possit gratiam indulgentie promereri
 assidue lauet corpusculum lacrimis ⁊

pectus tunc dat gemitibus vñ aī s vñū
 volo vos scire fratres eo q̄ nō est sup
 terram dulcius gaudio p̄pnuclōis in
 hora illa qñ quis ad deū ex toto corde
 suspirat cū lacrimis tūc letatur dñs ⁊
 p̄pter lacrimas repromittit illi gaudi
 um in futuro. Beatus igit̄ ⁊ vere br̄s
 qui habet p̄punctionē s̄m deū. Audite
 carissimi virtutē p̄punctionis. Cōpunc
 tio sanitas anīe est. Cōpunctio pctō
 rū remissio est. Cōpunctio spiritus ac
 tū ducit ad se. Cōpunctio v̄m gemitū cri
 stū facit habitare in se. Lacrime apud
 deū fiducia dāt semp vbi lacrima abū
 dant ibi cogitatōes male non approxi
 māt. Quid dulcius dulcedie lacrima
 rū. quid desiderabilius beatitudine il
 lius qñ ipsum dñm vidit aīa orans ⁊
 ipsum meditat̄ die ac nocte. **L**exaur?
 ergo bonus est p̄punctio cordis ⁊ ienu
 merabile gaudium. **L**ex abbas effrem.
 magne em̄ sunt efficacie lacrimae q̄ ex
 puro ⁊ humili corde procedunt. nam
 iram dei placant gratiam amissam re
 parāt infirmū dissipant pctōres iusti
 ficant angelos letificant celos referāt
 istas prerogatiuas lacrimay. beatus
 bern. r̄git cū dicit. **O** beatissima lacri
 ma de penitētis q̄ diuinā placat iram
 tu es archa recōciliatōis gratie repa
 trix. **O** felix lacrimae effusio referans
 celum inebrians angelos satians san
 ctos iustificans peccatores dissipās in
 fernū. Gaudēt namq̄ angeli in p̄ue
 rione ⁊ p̄mā peccatorū. salutes hominū
 expectantes ⁊ sicientes lacrimae p̄mē
 vinū eorū. quia in illis odor est vite s̄
 p̄ gratie indulgentie gustus sanitas
 redeuntis innocētie serenitas vel p̄sci
 entie suauitas. **L**ex bern. **O** de v̄re etiā
 lacrimay ⁊ eay fructuoso effectu pete
 damiani sic dicit. quicūq̄ frater secu
 lū p̄fecto corde deseruit mentis sui la
 ribuluz petat vbi ad videndam creato

ris sui faciem totis visibus inardescat
 ad lacrimas an̄xlet. **L**acrimas a deo
 quotidianis precibus flagit̄. lacrima
 rū quippe madoz aīam ab omni labe
 purificat ⁊ ad p̄ferēda v̄rutū germi
 na nostri cordis terrā fecundat. **P**or
 ro lacrimae que a deo sunt diuine exau
 ditōis tribunal fiducialiter aduenit ⁊
 impetrantes p̄esto qd̄ petunt. de pctō
 rum nostrorū certa remissione p̄fidunt
 lacrimae sunt veraces ac doctissime in
 q̄libz hūane ignorantie dubierate ma
 gistre. **P** Nam dubitantes ex ali
 quoytrū deo placeamus necne nunq̄
 meliorē certitudinē capimus q̄ cū ve
 raciter lacrimātes oramus. tūc em̄ q̄c
 quid agēdū mens nostra de creuerit su
 per hoc rursus ambigere necariū iam
 nō erit. **P**orro lacrimae diluūt spurci
 ciarū om̄e in meretricē stagiū ⁊ imun
 dis manibz tribuūt vt nō solū pedū s̄
 et dñici capitis mereant attrahum. **L**a
 crime tribuūt vt negatoz aplūs modo
 non pereat om̄io post lapsuz. sed vltro
 etiam vt supra ceteros celestis curie se
 natores obtineat principatum. **L**acri
 me contulerunt dauid post adulterij si
 mul ⁊ homicidij profundissimum ba
 raturum non modo regnū cū vita nō p̄
 deret sed vltro etiā promissionē h̄re
 dis ex se nascituri cū iuramento susci
 per qui ⁊ regni sui solum om̄ regna p̄
 perua possideret. **P**orro aut̄ ⁊ si cūcta
 lacrimarū dona p̄currere vluero p̄s
 forte dies claudis q̄ exemplorū copia
 subtrahatur. **D**e sunt em̄ q̄ ⁊ anīam a
 peccatorū labe purificāt ⁊ cor vagū in
 oratione p̄firmant. **D**e sunt que dino
 rore pauerūt gaudiū ⁊ dum p̄ oculos
 carnis erumpunt ad spem se eterne et
 supne beatitudinis erigunt. nō em̄ pos
 sunt in sua petitione p̄remmi que ⁊ ma
 gnas habēt vices quas p̄fecto vices
 ille ad eum frequenter emiserat ⁊ qd̄

adoptinendū possz subtiliter nouerat
 qui dicebat audi orationē meam dñe
 et deprecationē meā auribus p̄cipe. la-
 crimas meas em̄ nō oculis attendi: s̄z
 auribus p̄cipe. lacrimas postular voces
 inesse lacrimis manifeste designat. la-
 crime nempe cū in p̄spectu iudicis sup-
 plicant m̄bil̄ h̄sistant. sed sic misericōdiaz
 tanq̄ p̄p̄rii iuris sibi merendicāt̄ et im-
 petrasse se qd̄ petierant p̄sidenter exul-
 tant. **L**acrime delicie spirituales sup-
 mel et fauū atq̄ om̄i nectare dulciorē
 q̄ mentes ad deū erectas iocūda sapor-
 is intimi suauitate reficiūt et arida at-
 q̄ tabescentia corda haustuūt superne
 gratie medullitus irrigant. terrenozū
 namq̄ dapū saporē atq̄ dulcedines
 sup̄ficiem quidē palati gustantis oble-
 crant. viscera aut̄ interiora non pene-
 trant. **S**apor vero diuine p̄emplatio-
 nis oīa interiora nostra replet vegetat
 et obdulcat. lacrimātes equidē oculi
 dyabolū terrent et sic lacrimarū erum-
 pentiū expanet impetū ac si procellosi
 ymbz̄is grandinē vel fluētū vndiq̄ v̄-
 torū effugiat quis tempestatē. nam sic
 spinosi torrentis sup̄ueniēs cunctis al-
 ueum sordibus purgat sic lacrimarū
 profluentiū cursus ex mente fluētis di-
 abolicis exsue semina et om̄s sorden-
 tiū viciozū pestes eliminat. h̄c petrus
 damiani. **E**t notandū q̄ quicū-
 q̄ h̄c gratiā h̄e desiderat. necesse est
 vt diuini ignem amoris in corde habe-
 at. nam ex igne dilectōis dei h̄c vnda
 profluit et ecōtrario quanto valentior
 vnda lacrimarū a penitēte profluxerit
 tanto maior ardor diuine dilectionis
 in corde h̄mōi hominis incalescit qd̄
 probat ibidē petrus damiani p̄ pulcrū
 exemplum scripture sic dicens. h̄c in-
 quā aqua videlicet lacrimarū compū-
 cri ex igne p̄fluit. vt quisquis affluere
 ymbz̄is inundatione desiderat diuini

amoris ignē prius necesse est vt in car-
 mino sue mentis accēdat qd̄ facilius
 exprimere possumus si quod in sc̄do li-
 bro macha. prohibet̄ hystoriat̄ ge-
 stum ad mediū deducemus ait q̄ scrip-
 tura. **C**ū in p̄fidem inquit ducerentur
 patres nostri sacerdotes qui tūc di-
 cultores erant acceptū ignem de altari oc-
 culte absconderūt in valle vbi erat pu-
 teus altus et ficcus et in eo cōcitari sūt
 eum. ita vt oībus esset ignorus locus.
Cum aut̄ p̄terissent multi anni pla-
 cuit deo vt mitteret̄ neemias a rege p̄-
 fidis. hic misit nepotem sacerdotē. il-
 lozū qui absconderent ad requirendū
 ignē. et sicut narrauerūt nobis nō inue-
 nerūt ignē. sed aquā crassam. **I**n quib-
 bus om̄ibus verbis illud vñ attendē-
 dum est v̄bum specialiter q̄ in alto et
 sicco vallis puteo prius absconditur et
 postmodū nō ignis sed aqua crassa a q̄-
 rentibus inuenitur. mens quippe since-
 ra atq̄ p̄fecta deum intentōe querens
 nō incongrue p̄ puteum vallis altū ve-
 signatur et siccuū que nimis a fluidis il-
 lecebratū carnaliū voluptatibus et ter-
 rene p̄cupiscentie rudibus alte defos-
 sa et in vere humilitatis est cōuale fun-
 data. huic itaq̄ puteo sacrificij ignis
 mittitur. cū in electi cuiuslibet mēte di-
 uini amoris flāma p̄cipitur atq̄ ad ce-
 lestiū desiderij pius animus inflamaf.
 s̄z hic ignis in aqua verit̄. qz ex igne
 diuini amoris lacrimarū p̄punctio ge-
 nerat̄. **E**t notandum q̄ nō pura aqua
 dumtaxat. sed crassa aqua narraf̄ illic
 reperta. **Q**uid em̄ est crassa aqua nisi la-
 crimarū p̄punctio diuine proculdubio
 gratie pinguedine saginata qua videt̄
 licet saginari pinguedine estuabat pro-
 plera cū diceret. **S**ic adipe et pingue-
 dine repleatur anima mea. **N**ec p̄terete-
 undū q̄ abscondentes hunc ignē con-
 cutari quidē fuisse non autē funditus

extrinse referunt quia nimirum ignis
 diuini amoris quem in ara nostri cordis
 attendimus ut ex aromatibus bonorum
 operum suauiter deo sacrificium offeramus
 ipso nostre peruersionis initio intus qui
 debet occulte semper ardere non autem fo-
 ras se pro vacue glorie flammis expandere
 Concurat autem sopitis flammis non autem
 ut prius ardoris ut non proorsus intere-
 ar se postmodum mirabiliter ignis
 in aquam vertat. hoc porro aqua p[un]-
 ctio videlicet lacrimarum non solum nos a
 peccatorum pragione purificat. sed etiam
 ut placeat ipsa deo bona nostra p[re]-
 dar. omne namque bonorum operum sacrifi-
 cium in conspectu superni iudicis suauiter
 redditur. si lacrimis aspergatur unde il-
 lic apte subdit. **Et sacrificia inquit que**
 imposita erant in suis sacerdos neemias
 aspergi aqua ipsa et ligna que erant sup-
 posita. **Sed cum operum nostrorum sacrificium**
 vere p[un]-ctiois a qua p[ro]-fundimus mox
 mentes nostras splendor irradiat et quic-
 quid obscurum quicquid in eis tenebrosum
 eatenus latebat illustrat. **Quidam namque**
 nobis se tunc intus lucis radius aperit
 et omnes anime nostre latebras iocunda
 fulgoris serenitate p[ro]-fundit qua p[ro]-pter
 illuc cum p[re]-mittit quia iussit haurire et
 auferre sibi et sacrificia que imposita e-
 rant iussit sacerdos neemias aspergi aqua
 ipsa et ligna que erant supposita p[ro]-
 tus hystorie series addidit hoc cum sac-
 rum esset et t[em]p[us] affuit quo sol refulsit p[er]
 nubem in nubilo et accessus ignis mag-
 nus ita ut omnes mirarentur. **Audiuimus**
 antea quod aqua pro igne repta est. **Tunc**
 e contrario dicitur quia per aspersionem aque
 ignis magnus accensus est. **Ergo et ex**
 igne aqua nascitur et ex aqua ignis in-
 uicem procreatur. quia videlicet ex ig-
 ne diuini amoris gratia p[un]-ctiois
 oritur et rursus ex compunctione lacri-
 marum desiderij celestis ardor augetur.

Alterum siquidem pendet ex altero et
 sibi in se utrumque prestat dum ex amore
 dei lacrimarum compunctio profluit.
Rursusque per lacrimas ad amorem dei
 mens nostra feruentius inardescit. in
 qua autem mente huius alternatis re-
 ciprocavarietas agitur ab omni pro-
 culdubio reatus sui squalore purgatur.
 unde illic non incongrue postremo sub-
 iungitur. **Appellauit autem** neemias hunc
 locum. netphar quod interpretatur purifi-
 catio. **Locus** itaque noster ubique sacrifi-
 cium offertur ubi aqua ignis ut dictum
 est varietas alternatur. fidelis est anima
 que profecto non incongrue purificatio
 dicitur quia dum nunc superni amoris
 igne decoquitur nunc contriti cordis fle-
 ribus mundatur velut secundum baptismi
 fluentis abluitur. **hoc** petrus damiani.
Ecce appet satis clare per precedentia
 dicta sanctorum patrum quare virtutis
 lacrimae penitentium quantae efficacie
 sunt. **Et** ideo a cunctis fidelibus maxi-
 me tamen a peccatoribus penitentia in-
 digentibus sunt desiderande lacrimae
 me.

Filius.

Non sufficio gaudens admirari
 de tam excellenti dono dei eo quod
 gratia compunctionis et lacrimarum tan-
 tam habeant efficaciam et virtutem. **Sed**
 rogo de hoc informari qualiter homo
 carens gratia lacrimarum et ea deside-
 rans habere. per quem modum possit illam
 a deo obrinere.

Capitulum. II. Pater. R.

Sire debes quod
 p[un]-ctio siue lacrimarum effusio
 procedit ex spiritu sancto. testare leone pa-
 pa. qui dicit in quodam sermone sic. **Ab** ipso enim
 videlicet spiritu sancto sunt lacrimae penitentium
Quisquis propter sua peccata in suo corde
 se senserit p[un]-ctum. sciat hanc gratiam a deo
 sibi esse infusam. nam deus inhabitando